

A király

Hajnalodik. Az ablak üvegére ködös derengés kúszott, és a világosodással együtt nyílik mind tágabbra a szemem. Úgy érzem, ünnep van. Valami nagy ünnep. A fenyőgerendák gyantaszaga régi karácsonyokat juttat eszembe, és a félálom vakációs nyújtózkodása szétterül bennem, mint az erdőn a szabadság. Ha akarok: felkelek, ha nem akarok: nem. Holnap is nap van, sőt azután is... S az erdő ráér. Az erdő az enyém! Persze nem úgy, hogy kivághatom felét, vagy akár egy fáját is, mert az az erdő nem az enyém. Nem is kellene. Ha falum lenne, akkor se a temetőt szeretném... De az élő erdő az enyém. Levegője, gyalogútja vaddcsapása, szállongó levele, mádkialtása, hava, jege, csillogó égboltja, minden kóssa felhője, vadja, hala, mind az enyém, s ezért igen nagy úrnak érzem magam, mint ahogy vagyok is.

Ki parancsol nekem? Senki! Kivel cserélnék? Senkivel!

Szívemre teszem a kezem, és magamba nézek: igazán nem cserélnék senkivel?

– Nem! – kiáltok magamban, és nézem az ablakon a reggel arcát.

Nézzük egymást, egyszerre ébredünk, és szeretjük egymást nagyon.

– Gyere be – hívom én –, itt minden a tied. A szoba melege, álmaim meséje, takaróm simogatása, sóhajtasom megelégedettsége..., minden...

Csak mosolyog.

– Tudom – bólint –, azért a tied, mert nekem adod.

Hát felkeljek?

– Csak ne siessünk – csillapítom magam, és melegengetem szívemben az ébredés boldogságának kék madarát.

Jó így egyedül.

Hiszen szeretem én a barátaimat, de így mégis a legjobb. Király vagyok vagy császár, várúr vagy kóbor igric – minden, amit akarok!

– Felség, a miniszterek legkegyelmesebb megjelenésére várnak.

– Kamarás úr, rúgja ki őket!

Ezt egy király se teheti meg, és én megteszem. Semmi felelősség nem terhel.

Vagy bejön a toronyszobámba a szolgálatos hajdú.

– Uram, vásáros szekerek zörögnek az országúton. Tán jó lenne közibük csapni...

– Ha bárkinek a haja szála meggörbül, karóba húztatlak benneteket!

Így a vásárosok békén mentek Viennába vagy Kecskemétre, ahogy várúri kedvemnek jólesik.

Vagy: peng a kezemben a koboz, és arany florenus hullik a süvegembe.

– Még egyszer, diák!

És én belecsapok a húrok közé, és megsimogatom a lelkét a nótának.

Szinte hallom.

Hát ezért szeretek egyedül lenni.

Ma nem lesz napsütés, de ez nem baj. A reggel elácsorog még egy kicsit az ablakom alatt, aztán benevet még egyszer, és leszalad a völgybe, csak úgy porzik lába alatt a hó.

Fúj a szél.

Nem érzem, csak látom. A gyertyán vékony ágai itt suttyogatnak az ablakom előtt, és néha cinkék szállnak rá. Arra a fagyos ágra... Hogy el nem fagy az a cérnaszál kis lábuk!

A cinkék aztán eltűnnek, s a szél is megnyugszik.

Azon gondolkozom, hogy a király vagy a várúr szokott-e magának parancsolni? S ha szokott, hogyan szokott?

Mindenesetre nyolc óra van, és ilyenkor már illik felkelni.

– Mozgás, király úr!

– Nana, fiam, hogy beszél maga egy királlyal?

– Semmi hogy beszél! Ne lopjuk az időt...

Igen, most már fel kell kelni.

Megdöngötem a királyi vár falát, mert ez itt így szokás.

Hallom, csapódik az ajtó, és bejön Gyuri, azaz George, a szolgálattevő kamarás. Most fővadászmesteri uniformisban van, rangrejtve.

– Milyen az idő, Gyuri?

– Hó lesz. Jó lenne elindulni. Csupa rókacsapás az erdő. Hozom a teát.

– Hagyja csak, rúgja ide azokat a bakancsokat!

Mit tagadjuk, vége a királyságnak. Igazi király csak egyedül tud lenni az ember. Felrángatok bakancsot, nadrágot, megiszom a teát, és nyakamba hajítom a puskát.

– Gyerünk!

A vadászház dombon áll, és – mint a gazda, ha elhagyja a háza táját – körülnézek. Havas, csendes, fehér világ. A felhők lassan szállnak nehéz terhükkel, és az erdő néma, mint a gondolat.

A túlsó domboldalon egy róka egerészik. Gyurira nézek, aki úgy tudja a gondolataimat, mint én az övét.

– Meg lehet próbálni.

A völgyben patak, jó sűrű fűzfabokrokkal. Odáig kell lecsúszni, aztán cincogni, mint az egér...

– Maradjon itt, Gyuri.

Elnyel a sűrű fiatalos. A hó puha, mint a pehely. Tíz perc alatt a bokrok mellett vagyok. Innét nem lá-

tom a rókát, de látom Gyurit, aki bólint, hogy rendben van a dolog.

Régen cincogtam már. Egy fogam éppen a megfelelő helyről hiányzik, így amikor ajkam a fogamhoz szorítom, és szaggatottan megszívom a levegőt, elég élethűen hangzik. (Egy király, aki cincog: gyalázat!)

Közben nézem Gyurit, aki mozdulatlan, s ebből tudom, hogy a róka jön. Kedves csemegéje az egér, hát mért ne jöjjön?

Már látom. A puska lassan megmozdul, vállamhoz támaszkodik, aztán végigcsattan a lövés a völgyön.

– Na!

Szép, nagy kanróka.

Gyuri a kalapját lengeti, s most megint királynak érzem magam. Gyuri a „nép”, s nekem most újveretű ezüstpénzt kellene „hintenem” a „tömegnek”, de hogy a fenébe hintsem, amikor Gyuri legalább száz méterrel magasabban van?

A róka kabátját hamarosan legomboljuk, és most már igazán elindulunk. Ezt a környéket már felzavarta a lövés, messzebb kell menni, mert itt már hiába csalogatjuk a rókákat.

A mai napra ugyanis rókahívást írtam elő magamnak, s ez a nap nagyon jól kezdődött. A bundát gyorsan kifeszítjük a szárítódeszkára, s a boldogult róka „földi maradványait” kiakasztjuk egy fára, hogy a cinegék hadd szórakozzanak. Még el se indulunk, már felfedezték a róka húst, és csipegetik szorgalmasan. Nem vész itt kárba semmi!

Aztán szorgalmasan tapossuk a havat. Meg-megállunk, hallgatózunk, és nézzük a fák sűrűjét, hogy nem mozdul-e valami.

Hallgat az erdő. Várja a havat, állja a telet, nézi az Időt.

A dombháton régi kunyhó maradványai. Régi napok, régi emberek, régi tűzrakások emléke. Most rom. A gerendák közt sarjak nőnek, az Idő örli önmagát, s odalent a cinkék eszik a rókát. Jól van ez nagyon.

– Gyuri, menjen le az oldalban negyven-ötven lépést, és hívjon a nyúl síróval. Én itt fent maradok.

Szél nincs, a róka bárholnan jöhet, s ha én is lemegyek, nem látom meg, ha ismét jön. Gyuri lecsúszik, megáll és nézelődik. Vár. Meg tudnám mondani, melyik pillanatban veszi a szájához a hívót, annyira egyformán gondolkodunk.

No, most.

Olyan élethűen sír fel a halálos veszedelemben vergődő nyúl, hogy megrándul kezemben a puska. Róka legyen a talpán, ha erre ide nem rohan osztozkodni.

A sírás elhallgatott, s a szemem úgy jár a dombhát és az oldal között, mint a motolla. Csend. Ág se rezdül. Mitől is rezdülne? Megáll az Idő. Megálltak a

felhők, dermedten hallgatnak a fák, a szél Isten tudja, hol kóborol, csak a szívem ver figyelő élenkséggel. Hallgatom.

Mintha nem is az enyém lenne. Nem tudom, mikor indult el, és nem tudom, mikor áll meg.

Hallgatom a szívem.

Ha majd egyszer megállt, és elszakad a testemtől az, ami én vagyok. lehajolok még egyszer, és megcsókolom a szívem; megcsókolom, mert szeretett engem, és szerette az egész világot. Jól tudom: a fényt a szemem itta, a dalt a fülem fogta, a simogatást a kezem érezte, szép utakon a lábam vitt, és a gondolatok a fejemben születtek, mint az ég távoli villódzása, de mindezt a szívem gyűjtötte össze, és belőle lett minden, ami Szeretet.

A túlsó domboldalon most mozdul valami. Messze van még...

Róka! Úgy jön felénk, mintha csak éppen erre volna dolga, de siet, Irigy! A nyúl elhallgatott, s most az a másik róka már eszi a csemegét...

Jaj, csak a Gyuri most el ne kezdjen sírni! A róka gyanút fogna. De nem! Gyuri is látja a rókát, és áll, mint a bálvány. Idegeim, úgy érzem, tovább már nem feszülhetnek.

A havon simán csúszik a vörös árny, és – sajnos – Gyurit előbb észreveszi majd, mint engem. S akkor elugrik jobbra vagy balra. Ezt a pillanatot kell elfogni.

Úgy jön a róka Gyuri felé, mintha kövesút vezetné hozzá. A végtelen finom rókafül nem téved egy millimétert se, de a gyanú ott feszül a levegőben, és megtorpan a róka Gyuri alatt, hogy semmiképpen nem lőhetek.

Aztán kiugrik balra.

Csattan a puska kétszer egymás után. A róka szinte repül, de aztán meglassúdik a futása, tétova lesz, dülögél és elfekszik.

Gyuri ismételten megemeli a kalapját, és én hasonlóan visszaintek.

Ezt a rókát Gyuri hívta be, fele érdem az övé, tehát ő is királynak képzelheti magát, aki a rókát ideparancsolta.

De ezen most nem vitatkozunk.

Uralkodók nem vitatkoznak, nem verekednek. Ha valami baj van, egymásra eresztik a katonákat, intézik el azokat. Én azonban nem küldök Gyuri ellen semmit, mert még egy kutyám sincs, míg Gyurinak négy tehene van, így nem kétséges, hogy ő győzne.

A róka hátizsákba kerül, mi pedig rágyújtunk.

Száll a füst.

Jó nagy utat bejártunk, így jólesik az ülés. A fákról néha leszakad a hó, később pedig esni kezd.

– Talán elég is volt mára...

Gyuri körül néz.

– Nincs miért erőltetni. Esik a hó.

Esik. Száll némán, mint az álom. A kezünkön elolvad, a kucsmánkon megmarad.

Elindulunk hazafelé.

Házunkon még füstölög a kémény, ablakából ránk néz a csend.

A nagy kulcs gorombán csikorog az ajtóban, de a kis szoba álmos melege körülvesz, mint az ölelés.

Teszek-veszek öregesen, komótosan, amíg Gyuri odakint a második rókát vetkőzteti.

Múlik a téli nap. Az ablakot már a hamvas délután árnyai simogatják, a kályhában újra fellobog a tűz, és vörös villanásai kint játszanak a padlón.

Nézem őket, s a két rókára gondolok. A két életre, melyet elloptam az erdőtől, a két bundára, melyeket asszonyok sétáltatnak majd élettelen villanyfényben a korzón, és a kezemre nézek, hogy nem véres-e?

Nem véres.

Járom az utamat, mert nincs más, és elveszem a rókától a bundáját, mert valaki nekem adta. Cserkészek a nagy erdőn, aminek Élet a neve, és tudom,

hogy rám is cserkésznek. És egyszer majd felsír valahol egy róka... Hohó...! Az én rókám, és rohanok irigyen, nehogy a másé legyen! Mint ezek a rókák az egércincogásra és a nyúl sírásra.

S elsurran valahonnan egy nyíl, sötétség csordul a szememre – aminek a másvilágon talán Világosság a neve –, s eldőlk a hóban vagy a májusi réten.

És engem se sajnál senki.

Miért sajnálna?

Ami érték volt belőlem, az megmarad, a többi meg megeszik a cinkék, s én eltűnök, mintha soha nem álmodtam, parancsoltam, uralkodtam volna.

Én: a király!

(1947)

*

Megjelent az Új Időkben, 1947. április 19-én. Később a Nimród (1948. szeptember 1.), és a Magyar Vadász (1960. január) közölte. Tartalmazzák a Köd (1960), a Kittenberger Kálmán élete (1962), az Erdei utakon (1987), a Vadászok (2009), a Vadászbeszélések (2015), és a Szarvasbőgésen (2021) c. kötetek. A vadász címmel megjelent a Magyar Nemzetben, 1950. február 28-án. Nyúl síró címmel 11 megyei napilap közölte 1967 végén, 1968 elején.